

МЕДИЧНА ОСВІТА

DOI: 10.21802/artm.2024.2.30.124
УДК 37.091.321+616-006

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВИВЧЕННЯ ВІЗУАЛЬНИХ ФОРМ РАКУ НА КАФЕДРІ ОНКОЛОГІЇ

В.В. Голотюк¹, І.С. Голотюк², Г.А. Гірна³, Р.А. Грицик⁴, З.Б. Попович⁵

Івано-Франківський національний медичний університет,

¹⁻⁴Кафедра онкології, м. Івано-Франківськ, Україна

⁵Кафедра стоматології післядипломної освіти, м. Івано-Франківськ, Україна

¹ ORCID ID: 0000-0003-4798-6893, e-mail: golotiuk1@gmail.com

² ORCID ID: 0000-0002-3054-3140, e-mail: ivan.holotiuk@gmail.com

³ ORCID ID: 0000-0003-1492-5349, e-mail: halynagirna@gmail.com

⁴ ORCID ID: 0000-0003-3592-2606, e-mail: grytsyk95@gmail.com

⁵ ORCID ID: 0000-0003-4472-3748, e-mail: zpopovych@ifnmu.edu.ua

Резюме. У статті обґрунтовано важливість формування мотивованих фахівців, які мають не лише теоретичні знання, але і навички роботи з інформацією та вміння самостійно вирішувати практичні завдання.

Мета дослідження спрямована на створення та впровадження ефективної програми навчання, яка відповідає потребам сучасної медицини та сприятиме підвищенню кваліфікації лікарів у сфері діагностики візуальних форм раку.

Матеріали та методи. Кафедра онкології Івано-Франківського національного медичного університету реалізує програму навчання "Діагностика візуальних форм раку", спрямовану на поглиблення теоретичних знань і практичних навичок у цій області. Навчальний курс включає лекції, практичні та семінарські заняття, зосереджуючись на сучасних методах діагностики і факторах ризику. Учасники навчання ознайомлюються з актуальним законодавством та статистикою захворюваності. Практичні навички відпрацьовуються на муляжах та тренажерах, а дискусії сприяють обміну досвідом і аналізу інформації. Після завершення курсу учасники повинні володіти клінічними та фізикальними методами обстеження хворих з візуальними формами раку.

Результати дослідження. Дослідження показало, що освітня програма та курс навчання "Діагностика візуальних форм раку" ретельно розроблені для формування та поглиблення практичних навичок у фахівців медицини. Застосування сучасних методів навчання, включаючи дискусії та практичні вправи, сприяє ефективному засвоєнню матеріалу. Учасники курсу набувають не лише теоретичних знань, а й вміння застосовувати їх на практиці для ранньої діагностики онкологічних захворювань.

Висновки з даного дослідження підтверджують ефективність та актуальність розробленої програми підвищення кваліфікації з діагностики візуальних форм раку. Учасники курсу успішно здобули необхідні знання та навички, які сприятимуть їхній ефективній роботі у медичній практиці. Розроблений курс демонструє системність та компетентнісний підхід до підготовки медичних працівників у галузі онкології, що відповідає вимогам сучасної медичної науки.

Ключові слова: компетентнісний підхід, практичні навички, навчальний процес, компетенції, онкологія, діагностика візуальних форм раку, підвищення кваліфікації лікарів, сучасні методи навчання.

Вступ. На сьогоднішній день настільки багато відомо про причини і механізми розвитку раку, що не тільки можливо, але і цілком необхідно скеровувати протиракову боротьбу на шлях профілактики онкозахворювань або ж якомога більш раннього їх виявлення як передумови успішного подальшого лікування. Таким чином, лавиноподібне безупинне накопичення знань в галузі онкології все стійкіше диктує необхідність максимальної відповідності системи медичної освіти запитам практики, вимагаючи професіоналізму з найперших кроків, які здійснює випускник вузу в самостійній діяльності і подальшого його зміцнення та постійного вдосконалення упродовж усієї кар'єри.

Базовими складовими компетентнісної моделі підготовки високопрофесійного лікаря-спеціаліста є знання, вміння, навички та досвід їх застосування на

практиці. Вона орієнтує і викладача і здобувача освіти на формування здатності і готовності особистості, яка отримала вищу медичну освіту, актуалізувати дану компетенцію та її компоненти в певних конкретних ситуаціях [1]. На базі компетентнісного підходу будується структура системного розвитку клінічного мислення лікарів. Термін «клінічне мислення» трактується досить широко залежно від логічного, дидактичного, етичного, клінічного та інших сенсів. Основою клінічного мислення є ідентифікація ознак, аналіз і синтез, абстракція та узагальнення, порівняння, індукція й дедукція, логічні висновки тощо. Системний розвиток клінічного мислення майбутніх і практикуючих лікарів передбачає використання комплексу методів та засобів, які допоможуть здобувачам освіти розвивати здатність до критичного мислення і підвищувати рівень їхньої практичної кваліфікації. Це

означає, що навчання має зорієнтовуватися на розвиток певних компетенцій, необхідних для професійної діяльності. Серед цих компетенцій можна виділити: критичне мислення; проблемне мислення; комунікативні навички; самостійність та відповідальність [2, 3, 4].

Сучасна концепція розвитку вищої медичної освіти орієнтована на таку модель підготовки спеціалістів охорони здоров'я, яка могла б забезпечити вирішення ряду завдань: підготовку мотивованого спеціаліста; забезпечення випускників і практикуючих лікарів необхідним для ефективної професійної діяльності обсягом теоретичних знань, практичних навиків і вмінь; формування навиків роботи з джерелами інформації та самостійної професійно-пізнавальної діяльності [5].

Особливо важливим є вміння лікаря самостійно приймати рішення стосовно того чи іншого питання в конкретній ситуації. Для реалізації наступного необхідні не тільки вміння шукати релевантні відповіді в медичній літературі або в інших сучасних джерелах інформації, зокрема, on-line, але й адекватне осмислення отриманої інформації, правильна її оцінка, визначення необхідності застосування саме цих даних, а також вміння прогнозувати наслідки їх застосування.

Обґрунтування дослідження. Дослідження обґрунтоване необхідністю вдосконалення підготовки лікарів до діагностики візуальних форм раку в умовах постійного розвитку медичних знань і технологій, сприяючи тим самим підвищенню якості медичної допомоги та покращенню результатів лікування онкологічних захворювань. Спільна відповідальність за цей напрямок лежить на плечах як медичної освіти, так і практичної медичної спільноти, а визначальними у цьому є наступні фактори:

1. Спільна відповідальність за громадське здоров'я: онкологічні захворювання стають все більшою загрозою для громадського здоров'я, і ефективна діагностика визначає успіх у лікуванні та подальшому прогнозі для пацієнтів.

2. Підвищення рівня професійної компетентності: розвиток нових методів діагностики та впровадження сучасних підходів є критичним для лікарів у підтримці їхньої професійної компетентності. Забезпечення лікарів необхідними знаннями і навичками у сфері візуальної діагностики раку є ключовим аспектом у підвищенні рівня медичної допомоги.

3. Сприяння ранньому виявленню та лікуванню: діагностика візуальних форм раку, зокрема на ранніх стадіях, може суттєво покращити прогноз та результативність лікування. Навчання лікарів сучасним методам діагностики сприяє ранньому виявленню та ефективній терапії.

4. Вдосконалення системи медичної освіти: розробка та впровадження програми навчання є частиною вдосконалення системи медичної освіти, що відповідає сучасним стандартам та вимогам до підготовки кваліфікованих медичних фахівців.

Мета дослідження спрямована на створення та впровадження ефективної програми навчання, яка відповідає потребам сучасної медицини та сприятиме підвищенню кваліфікації лікарів у сфері діагностики візуальних форм раку.

Матеріали і методи. В рамках реалізації компетентнісного підходу, як основного принципу нових освітніх стандартів [6], а також системного розвитку клінічного мислення фахівців в медицині, кафедра онкології Івано-Франківського національного медичного університету прагне забезпечити розвиток практичних вмінь, привернути увагу не тільки студентів, але й практикуючих лікарів до проблеми візуальних форм онкологічних захворювань, ознайомити з досягненнями провідних вітчизняних і зарубіжних спеціалістів в даній галузі медицини, навчити використовувати ці знання на практиці. У відповідності до цих вимог складені програма навчання на курсі підвищення кваліфікації, тематичне вдосконалення «Діагностика візуальних форм раку», тривалістю 78 годин, 2,4 кредити ECTS, що включає як лекційні, так і практичні та семінарські заняття. В цілях і задачах навчальної дисципліни основний акцент відводиться поглибленню їх теоретичних знань і практичних навичок із діагностики візуальних форм раку згідно сучасних настанов на базі існуючого рівня знань та вмінь для підвищення професійної майстерності.

Значна увага приділяється вивченню чинного законодавства про охорону здоров'я та нормативних документів, що регламентують діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я, а також основам права в медицині, зокрема стосовно онкологічних хворих.

Розглядаються оновлені актуальні дані щодо структури захворюваності та смертності від візуальних форм раку в Івано-Франківській області та Україні в порівнянні зі світовою статистикою, окремо наголошується на частці вперше виявлених занедбаних форм раку.

На лекціях і під час практичних та семінарських занять висвітлюються і засвоюються сучасні методи діагностики, з акцентом на ранню, злоякісних новоутворень грудної залози, раків шкіри та меланому, раків губи та ротової порожнини, раків шийки матки, прямої кишки та щитоподібної залози, при цьому вагоме місце відводиться факторам ризику та передпухлинним захворюванням щодо кожної нозологічної одиниці.

Для здобувачів освіти формується чітке розуміння клінічного маршруту пацієнта з підозрою на візуальні форми раку і правила оформлення медичної документації на кожному етапі. Також проводиться ознайомлення з «Screening checklist» – актуальними скринінговими програмами в Україні та Європі.

Враховуючи, що курс тематичного вдосконалення проводиться для лікарів, які вже набули в процесі медичної практики певного індивідуального досвіду, важливе місце в процесі навчання відводиться навчальній дискусії, яка полягає в обговоренні важливих питань і передбачає обмін думками між слухачами або між викладачем і слухачами. Вона розвиває самостійне мислення, вміння відстоювати власні погляди, аналізувати й аргументувати твердження, критично оцінювати чужі і власні судження. Під час навчальної дискусії обговорюють наукові висновки, додаткові дані. Дискусія спрямована не лише на засвоєння нових знань, а й на створення емоційно насиченої атмосфери, яка б сприяла глибокому проникненню в предмет навчання.

При проведенні практичних занять використовуються таблиці, набори ситуативних завдань, діагностичні прилади. Практичні навички відпрацьовуються на муляжах та тренажерах. Обов'язковим для кожної теми є клінічний розбір тематичного пацієнта, медичної документації (дані картки амбулаторного хворого/історії хвороби, результати лабораторних та інструментальних методів дослідження) і на основі цього складання алгоритму обстеження конкретного пацієнта. На семінарському занятті курсанти дають відповіді на теоретичні запитання теми, а також розробляють клінічний маршрут пацієнта з підозрою на ту чи іншу візуальну форму злоякісного новоутворення.

Як підсумок навчального курсу здобувачі освіти повинні з-поміж іншого впевнено володіти клінічними та фізикальними методами обстеження хворих з візуальними формами раку, а також методами забору у них матеріалу для патогістологічного і цитологічного дослідження з метою подальшої морфологічної верифікації онкологічного діагнозу. Важливими є здатність на практиці інтерпретувати результати лабораторних обстежень, оцінити дані дерматоскопії, ультразвукової діагностики та мамографії, комп'ютерної та магнітно-резонансної томографії.

При розгляді тем, які стосуються різних локалізацій візуальних форм раку, слухачам прививається розуміння необхідності і важливості неухильно дотримуватись принципів «онкологічної настороженості» на кожному етапі роботи з пацієнтом. Поняття «онкологічної настороженості» об'єднує в собі заходи, які навіть без наявності дороговартісного обладнання в своїй сукупності дозволяють значно підвищити ефективність ранньої діагностики візуальних форм раку. Серед них виділяють: знання ранніх симптомів раку; знання клініки, діагностики, диспансеризації і лікування хворих з передраковими станами; усвідомлення принципів організації онкодопомоги та цілеспрямоване направлення хворого в онкологічний заклад; ретельне всебічне обстеження кожного, хто звернувся в лікувальний заклад (проведення обов'язкового клінічного мінімуму обстежень); у всіх випадках так званої утрудненої діагностики – встановлення на первинне виключення у хворого раку.

Результати дослідження. В зазначеному курсі підвищення кваліфікації, присвяченому діагностиці візуальних форм раку, було проведено широкий спектр навчальних заходів для формування та розвитку практичних навичок у фахівців медицини. Результати дослідження можна узагальнити наступним чином:

1. Освітня програма та курс навчання:

- Розроблена програма підвищення кваліфікації «Діагностика візуальних форм раку» забезпечує розвиток практичних вмінь учасників та спрямована на поглиблення теоретичних знань і практичних навичок у сфері діагностики раку;

- Курс має тривалість 78 годин і оцінюється в 2,4 кредити ECTS, що відображає вагомість навчального процесу.

2. Методичні підходи:

- Використовуються сучасні методи навчання, включаючи лекції, практичні та семінарські заняття, дискусії та практичні вправи на муляжах та

тренажерах;

- Проводиться вивчення чинного законодавства про охорону здоров'я та нормативних документів, що стосуються діагностики та лікування онкологічних захворювань.

3. Сучасні методи діагностики:

- Учасники отримують знання та практичні навички з ранньої діагностики злоякісних новоутворень грудної залози, раків шкіри, меланоми, раку губи, ротової порожнини, шийки матки, прямої кишки та щитоподібної залози;

- Акцент робиться на факторах ризику та передпухлинних захворюваннях для кожної нозологічної одиниці.

4. Практичні навички та клінічний маршрут:

- Використовуються таблиці, ситуативні завдання та діагностичні прилади для відпрацювання практичних навичок;

- Учасники формують чітке розуміння клінічного маршруту пацієнта з підозрою на візуальні форми раку та вивчають правила оформлення медичної документації.

5. Оновлені дані та статистика:

- Розглядаються оновлені дані щодо структури захворюваності та смертності від візуальних форм раку в Івано-Франківській області та Україні в порівнянні зі світовою статистикою;

- Особлива увага приділяється виявленню занедбаних форм раку.

6. Дискусії та обмін досвідом:

- Навчальні дискусії сприяють обговоренню важливих питань та обміну думками між учасниками та викладачами, сприяючи розвитку самостійного мислення та критичного оцінювання інформації.

7. Заключний етап:

- Учасники повинні володіти клінічними та фізикальними методами обстеження, інтерпретувати результати лабораторних обстежень та різних методів діагностики для морфологічної верифікації онкологічного діагнозу.

Висновки з даного дослідження свідчать про успішність програми та вказують на підвищення рівня професійної майстерності учасників, які здобули необхідні знання та навички для ефективної роботи в галузі діагностики візуальних форм раку.

Курс підвищення кваліфікації «Діагностика візуальних форм раку» розроблений з урахуванням сучасних настанов і спрямований на поглиблення теоретичних знань і практичних навичок лікарів. Значна увага приділяється не лише клінічним аспектам, але й ознайомленню з чинним законодавством, нормативними документами та актуальними даними про захворюваність і смертність від раку. Навчання включає в себе лекційні, практичні та семінарські заняття, спрямовані на формування розуміння клінічного маршруту пацієнта та навичок оформлення медичної документації. Навчальна дискусія грає важливу роль у процесі, сприяючи розвитку самостійного мислення і критичного оцінювання інформації.

Такі висновки свідчать про системність та компетентнісний підхід у підготовці лікарів-онкологів, спрямований на вдосконалення професійної

майстерності та відповідність вимогам сучасної медичної практики.

References.

1. Rudnitska KV. Sutnist poniat "kompetentnisnyi pidkhid", "kompetentnist", "kompetentsiia", "profesiina kompetentnist" u svitli suchasnoi osvithoi paradyhmy. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Pedagogika. Sotsialna robota. 2016; 1(38):241-244. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2011_20_58
2. Shevchenko VH, Muraviov PT, Kolodii VV, Bordaiev Pe. Systemne formuvannia i rozvytok klinichnoho myslennia studentiv za dopomohoiu problemnykh metodiv navchannia. Medychna osvita. 2023; (2):103-7. <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2023.2.13671>
3. Holovenko AM, Shevchenko AI, Melnik AI. Klinichne myslennia u vyrishenni suchasnykh medychnykh problem. Kompetentnisnyi pidkhid u vyshchii medychnii osviti. 2020; 2:103-7. DOI 10.11603/m.2414-5998.2023.2.13671
4. Lischuk NM, Kolomoets NU, Khrusch MK. (2019). Formuvannia klinichnoho myslennia u vyrishenni suchasnykh medychnykh problem. [Formation of clinical thinking in solving modern medical problems]. Kyiv: Vydavnychi dim «Slovo» [in Ukrainian].
5. Leiphrakpam PD, Are C. Competency-Based Medical Education (CBME): an Overview and Relevance to the Education of Future Surgical Oncologists. *Indian J Surg Oncol.* 2023; 7:1-11. doi: 10.1007/s13193-023-01716-w.
6. Holubnycha L, Shchokina T, Soroka N, Besarab T. Development of Competency-Based Approach to Education. *Educational Challenges.* 2022; 27(2): 54-65. <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2022.27.2.04>

UDC 37.091.321+616-006

COMPETENCY-BASED APPROACH TO THE ORGANIZATION OF THE STUDY OF VISUAL FORMS OF CANCER AT THE DEPARTMENT OF ONCOLOGY

V.V. Holotyuk¹, I.S. Holotyuk², H.A. Hirna³,
R.A. Hrytsyk⁴, Z.B. Popovych⁵

Ivano-Frankivsk National Medical University,

¹⁻⁴*Department of Oncology, Ivano-Frankivsk, Ukraine*

⁵*Department of Stomatology of Postgraduate Education, Ivano-Frankivsk, Ukraine*

¹ ORCID ID: 0000-0003-4798-6893,
e-mail: golotiuk1@gmail.com

² ORCID ID: 0000-0002-3054-3140,
e-mail: ivan.holotiuk@gmail.com

³ ORCID ID: 0000-0003-1492-5349,
e-mail: halynagirna@gmail.com

⁴ ORCID ID: 0000-0003-3592-2606,
e-mail: grytsyk95@gmail.com

⁵ ORCID ID: 0000-0003-4472-3748,
e-mail: zpopovych@ifnmu.edu.ua

Abstract. The aim. The purpose of the study is aimed at creating and implementing an effective training program that meets the needs of modern medicine and will contribute to improving the qualifications of doctors in the field of diagnosing visual forms of cancer.

Materials and methods. As part of the implementation of the competence approach, as the main principle of new educational standards, as well as the systematic development of clinical thinking among medical professionals, the Department of Oncology of the Ivano-Frankivsk National Medical University strives to ensure the development of practical skills, draw the attention of not only students, but also practicing doctors to the problem of oncological diseases visual localizations, familiarize with the achievements of leading domestic and foreign specialists in this field of medicine, teach how to use this knowledge in practice. In accordance with these requirements, the training program for the advanced training course, thematic improvement "Diagnostics of visual forms of cancer", lasting 78 hours, 2.4 ECTS credits, including both lectures and practical and seminar classes, was drawn up. In the goals and objectives of the educational discipline, the main emphasis is placed on deepening their theoretical knowledge and practical skills in the diagnosis of visual forms of cancer according to modern guidelines based on the existing level of knowledge and skills to improve professional skills.

Results. In the advanced training course on diagnosing visual forms of cancer, a comprehensive educational program was implemented, lasting 78 hours and carrying 2.4 ECTS credits. The curriculum focused on theoretical knowledge and practical skills development, incorporating modern teaching methods such as lectures, seminars, and hands-on exercises with medical simulators.

Participants acquired expertise in early diagnosis of various cancers, emphasizing risk factors and precancerous conditions for each type. Practical skills were honed through the use of tables, situational tasks, and diagnostic devices, fostering a clear understanding of the clinical route for patients with suspected visual cancer forms.

The course extensively covered current health care legislation, norms, and statistics related to cancer incidence and mortality, particularly in the Ivano-Frankivsk region and Ukraine. Special emphasis was placed on recognizing of neglected cancers, contributing to a more comprehensive and proactive approach in addressing critical healthcare challenges.

Educational discussions facilitated the exchange of experiences and opinions, fostering independent thinking and critical evaluation of information. The final stage required participants to demonstrate proficiency in clinical and physical examination methods, interpretation of laboratory results, and morphological verification of oncological diagnoses. The results underscore the program's efficacy in enhancing practical skills and knowledge among medical specialists.

Conclusions. The conclusions of this study indicate the success of the program and indicate an increase in the level of professional skill of the participants, who have acquired the necessary knowledge and skills for effective work in the field of visual cancer diagnosis. The advanced training course "Diagnosis of visual forms of cancer" was developed taking into account modern guidelines and

aimed at deepening the theoretical knowledge and practical skills of doctors.

Keywords: competency-based approach, practical skills, educational process, competencies, oncology,

diagnosis of visual forms of cancer, professional development of doctors, modern teaching methods

Стаття надійшла в редакцію 04.04.2024 р.
Стаття прийнята до друку 18.06.2024 р.